

Handlingsplan antagen av USS styrelse 5 maj 2025

Handlingsplan uppdaterad av USS styrelse 18 mars 2026

USS Handlingsplan för en giftfri båtbottnen

Syfte

Båtar som ägs och används av Upsala segelsällskap (USS) och klubbens medlemmar, ska ha giftfri båtbottnen som inte förorenar vattnet i Mälaren eller marken på varvet.

Mål

Senast vid upptagningen 2028 ska USS ha dokumenterat underlag som visar att både klubbens egna båtar och medlemmars båtar har giftfria båtbottnar.

Handlingsplanen innehåller en färdplan och förhållningssätt för hur klubben arbetar för att uppnå målet och vad som ligger bakom klubbens beslut.

Konsekvenser av handlingsplanen

Varvet

- Från och med torrsättningen 2028 är det ett krav att båtar som ska kunna tvättas på varvet ska ha ickepolerande bottenfärg och giftfri båtbottnen
- Båtar med biocidfärger som är tillåtna i Östersjön får inte tvättas på USS varv
- Nyttillkomna båtar utan intyg om giftfri båtbottnen får inte tvättas på USS varv
- Nyttillkomna båtar ska uppvisa intyg som visar att båtbottnen är giftfri, mätas och/eller saneras senast sjösättningen 2028
- Båtar med TBT sjösätts men torrsätts inte om godkänd saneringen inte kan visas upp

Hamnen

- Från och med sommaren 2028 ska alla båtar vara mätta eller kunna intyga att de har giftfri båtbottnen
- Båtar med biocidfärger som är tillåtna i Östersjön får inte ha hamnplats i USS hamn

Bakgrund

Miljö

Båtbottenfärg med biocider är giftiga för vattenlevande organismer och förhindrar exempelvis havstulpaner och alger från att fästa på båtbottnen. Gifter i färgen på båtbottnen lakas ut i vattnet och skadar vattenlevande organismer. Om båten tvättas på land, kan gifter från båtbottnen tränga ner i marken under båten och så småningom även rinna ut i sjön. Föroreningar som finns i marken på varvet som orsakas av båtar är klubben ansvarig för att åtgärda den dag arrendet lämnas.

Lagar och regler som styr:

Kravet på giftfri bottenfärg i Mälaren regleras inte i en specifik paragraf, utan är en kombination av lagstiftning och myndighetsbeslut.

- Enligt Förordning (EG) 782/2003 om förbud mot tennorganiska föreningar på fartyg är tennorganiska föreningar förbjudna som bottenfärg på både fritidsbåtar och fartyg
- Biocidbaserade bottenfärger är enligt de allmänna hänsynsreglerna och försiktighetsprincipen i Miljöbalkens 2 kap inte tillåtna i Mälaren. I Mälaren får endast giftfria bottenfärger användas som inte behöver något godkännande av kemikalieinspektionen.
- Enligt förordning 2024:425 om bekämpningsmedel, ska biocidinnehållande produkter vara godkända av Kemikalieinspektionen innan de kan säljas på den svenska marknaden. Bottenfärger som är godkända av Kemikalieinspektionen får endast användas på båttyper och vattendrag som anges på färgburken och i tillhörande produktblad.
- I klubbens arrendeavtal för varvet med kommunen, är giftfri bottenfärg ett krav för båtar som ställs upp där.

Exempel på kemiska ämnen som kan finnas i biocidfärger är:

- Tributyltenn (TBT) och andra tennorganiska föreningar (TOF): Användning (målning) av bottenfärg innehållande TBT förbjöds 1989 för fritidsbåtar. 2008 förbjöds TBT och TOF på alla bottenbottnar, även fartyg. Föroreningarna kan fortfarande finnas kvar i bottenfärg på äldre båtar, det förekommer att förbjuden färg även använts efter förbudet. TBT och TOF är mycket giftiga för vattenlevande organismer. Spärrfärg anses inte ge ett tillräckligt skydd, se [Transportstyrelsens broschyr om Sanering av bottenfärg som innehåller TBT eller andra farliga ämnen från fritidsbåtsskrov](#).
- Koppar: Färg med koppar är förbjuden i känsliga vattendrag som i insjöar och i Bottenviken norr om Örskär, men med viss halt är den sortens färg tillåten att användas på båtar som har sin hemmahamn på väst- och ostkusten.

Spärrfärg

Flera tillsynsmyndigheter har nyligen enats om att inte godkänna spärrfärger eftersom de inte ger inte ett tillräckligt gott skydd mot läckage av TBT/TOF och biocider. På sidan 20 i Transportstyrelsens broschyr ([Sanering av bottenfärg som innehåller TBT eller andra farliga ämnen från fritidsbåtsskrov](#)) framgår orsaken.

Miljöförvaltningen i Uppsala har tydligt påtalat att de inte godkänner spärrfärg som åtgärd av biocidfärg, vilket gör att vi tillsammans med annat stöd kommer att tillämpa den uppfattningen i klubbens råd och regler.

Regler på varvet

I arrendeavtalet för varvet har vi krav på oss som klubb att alla båtar ska vara biocidfria för att inte ytterligare förorena marken. För att kunna visa att vi når upp till kravet, behöver alla båtar med bottenfärg mätas, antingen med XRF-mätning eller skrapprov. Detta gäller både befintliga och nya båtar. Befintliga båtar på varvet kommer att XRF-mätas i USS regi. Efter 2028 behöver alla nya båtar som kommer till varvet mätas och/eller saneras senast sjösättning efterföljande år. Efter 2028 är giftfri båtbottnen ett krav för att båtbottnen ska kunna tvättas på varvet.

Saknas godkänt intyg som visar att båtbottnen är giftfri inför torrsättning 2028, kommer varvsplatsen att sägas upp, såvida inte särskilt undantag medgivits av styrelsen, till exempel om båten har hemmahamn utanför Mälaren eller sjukdom.

Regler i hamnen

Det finns nationella regler som gör att båtar med biocidfärg inte får ha en fast hamnplats i svenska insjöar och norr om Örskär i Östersjön. Från 2028 är det därför ett krav att alla båtar som har båtplats i USS hamn ska kunna visa eller intyga att båten är godkänd enligt kraven nedan.

Saknas ett godkännande kommer hamnplatsen att sägas upp från och med sommaren 2028, såvida inte särskilt undantag medgivits av styrelsen.

Ansvar

USS har ansvar för att lagstiftningen efterlevs. Styrelsen ska kunna visa tillsynsmyndigheten hur vi arbetar med att skydda miljön där vi verkar. Varje medlem är personligt ansvarig för den egna båten och att lagar och klubbens regler följs. Att reglerna efterlevs är en förutsättning för de arrendeavtal vi har för varvet och hamnen.

Styrelsen åtar sig att:

- informera medlemmar om klubbens mål om giftfria båtbottnar
- upprätta en handlingsplan som hålls lätt tillgänglig för medlemmarna
- anordna XRF-mätning av alla båtar som har plats på varvet
- erbjuda XRF-mätning för båtar som enbart har hamnplats
- dokumentera mätresultat och övriga intyg om giftfri båtbottnen
- tillhandahålla information om hur sanering av båtbottnar bör ske
- bevaka lagstiftning och vid behov uppdatera handlingsplanen

Medlemmarna ansvarar för att:

- följa handlingsplanen och annan relevant nationell lagstiftning
- bära de kostnader som tillkommer vid mätning och sanering av båtbottnen

Nya båtar som tas in i klubben, inköpta av medlemmar eller som tillhör nya medlemmar, ska kunna visa eller intyga att båten har giftfri båtbottnen. Detta ska kunna visas genom resultat från skrapprov, XRF-mätning, intyg om sanering av båtbottnen eller att båten inte har bottenfärg. Båtbottnen får inte heller vara målade med blödande färg.

Krav för godkänd båtbottnen på varvet och hamnen

Båtar som har varvsplats eller både varvs- och hamnplats

- godkänd mätning antingen genom XRF-mätning eller med skrapprov
  - TBT: < 100 µg/cm²
  - Koppar: < 1000 µg/cm²
- dokumenterad fackmannamässigt utförd sanering av båtbottnen
  - Genom uppvisande av kvitto från saneringsfirma, *eller*
  - Genom uppvisande av fotografier från både styrbord och babord sida på båtbottnen som tydligt visar en fullständigt sanerad båtbottnen efter en egen utförd sanering
- annat certifierat intyg som visar att båten har en giftfri båtbottnen

Båtar som bara har hamnplats

För båtar som bara har plats i hamnen är det tillräckligt att lämna in en skriftlig självdeklaration som intygar att båten har en giftfri båtbottnen, eller att den uppfyller ett/flera av de övriga krav som gäller för varvet.

Vad händer om kraven inte uppnås?

Båtar som vid XRF-mätning eller skrapprov överskrider referensvärdet för TBT kan sjösättas våren efter mätning för att kunna ta sig till ett varv för hjälp med sanering. Båten kommer dock inte att tas upp igen på USS varv innan intyg för godkänd sanering har visats upp. Om båten inte saneras, förverkas båtens plats på varvet och i hamnen.

Båtar som inte uppfyller USS övriga krav på giftfri båtbottnen ovan måste senast vid upptagningen 2028 kunna visa att båtbottnen är sanerad från koppar. Om detta inte kan visas, tillåts inte båten ha plats på varvet eller i USS hamn. Styrelsen kan fatta beslut om undantag i enskilda fall, till exempel vid sjukdom.

Båtar med hemmahamn utanför Mälaren som har plats på varvet

För båtar som ägs av medlemmar som har sin hemmahamn utanför Mälaren och endast nyttjar varvsplats hos USS och inte uppfyller kraven ovan, ska senast vid upptagningen hösten 2028 kunna visa att båtbottnen är godkänd enligt USS regler ovan. Om inte kraven uppnås tillåts inte dessa båtar att tvättas på varvet.

Dokumentation

Medlemmarna meddelas om mätresultaten, vilka registreras i BasK. Båtar med avvikande resultat uppmanas att sanera med ett särskilt utskick. I BasK kan medlemmar själva registrera vilka bottenfärger som använts. Detta är till nytta för egen del att komma ihåg vilken bottenfärg som använts till nästa gång det ska målas.

Sanering

Transportstyrelsen har tagit fram riktlinjer för sanering av båtbottnen, se <https://www.transportstyrelsen.se/globalassets/global/sjofart/dokument/fritidsbatar1/miljo/rekommendation-sanering-batbotten-jan2022.pdf>

För praktiska råd, se USS hemsida på <https://www.uss.nu/miljo-i-hamn-och-varv/>

Mätning i USS regi

XRF-mätning i USS regi inleddes under början av hösten 2025. Medlemmar med båt på respektive kvarter kommer att informeras när båtarna kommer att mätas. Även medlemmar som enbart har hamnplats kommer att informeras om hur mätning kan ske.

Båtar som inte godkänns ska saneras. Efter sanering ska båtägaren lämna intyg som visar att den är godkänd enligt kraven på giftfri båtbottnen enligt ovan.